

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Закарпатський музей народної архітектури та побуту
Мукачівський історичний музей «Замок Паланок»
Український інститут національної пам'яті
Закарпатська академія мистецтв
Київський національний університет культури і мистецтв
Львівський національний університет імені Івана Франка
Волинський національний університет імені Лесі Українки

«Актуальні питання музеєзнавства, пам'яткознавства»

Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

Мукачево
31 березня 2023 р.

УДК 069.1:904(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 3 від 26 квітня 2023 року)

Актуальні питання музеєзнавства, пам'яткознавства: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Мукачево: РВВ МДУ, 2023.- 64 с.

Відповідальний за випуск – доктор економічних наук, професор Мілашовська О.І.

Метою проведення конференції є здійснення комплексного наукового розгляду сучасного стану збереження культурної спадщини в музеях, забезпечення реставрації пам'яток та дослідження процесу розвитку музеєзнавства та пам'яткознавства. У збірнику тез висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми розвитку музеєзнавства та пам'яткознавства України і світу.

УДК 069.1:904(043.2)

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

© Мукачівський державний університет, 2023

УДК: 069

ШТЕРР Д.І.
кандидат історичних наук
Мукачівський державний університет
м. Мукачево

ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗПОРОШЕНИХ ТА ЧАСТКОВО ВТРАЧЕНИХ КОЛЕКЦІЙ МУЗЕЙНИХ ФОНДІВ

На початку лютого 2022 р. при підготовці до реекспозиції однієї з експозицій Закарпатського обласного краєзнавчого музею ім. Т. Легоцького (далі ЗОКМ ім. Т. Легоцького), науковими співробітниками відділу історії та краєзнавства а також співробітниками відділу фондів було виявлено цікавий музейний предмет – сорочку, що на перший погляд була однією з найбільш архаїчних у всій колекції.

Фото 1.

Фото 2.

Фото 3.

Фото 1-3. Архаїчна сорочка виявлена у фондах ЗОКМ ім. Т. Легоцького (фото – Д. Штерр)

Як виявилося – ця сорочка була неправильно атрибутована й описана та зберігалася у фондах як чоловіча сорочка, хоча насправді була жіночою короткою сорочкою. Кандидат мистецтвознавства і, на той час, провідний науковий співробітник сектору етнографії, Роман Пилип[1] визначив, що саме ця сорочка була опублікована Сергієм Маковським у своєрідному каталозі виставки – ілюстрованому виданні «Народное искусство Подкарпатской Руси» (Прага, 1925)[2].

Фото 4. Ілюстроване видання опублікований С. Маковським

Фото 5. Сорочка з видання С. Маковського [3]

Фото 6. Сорочка з фондів ЗОКМ ім. Т. Легоцького (спереду)

Фото 7. Сорочка з фондів ЗОКМ ім. Т. Легоцького (ззаду)
(фото4-7 Р.Пилип)

Подальші пошуки привели групу науковців до фондосховища і порівняння керамічних глечиків групи зберігання «Етнографія» з опублікованими у праці С. Маковського. Науковці виявили ще декілька експонатів саме з публікації 1925 р. Саме ці предмети представляли самобутню культуру краю на виставці в Празі «Життя і мистецтво Підкарпатської Русі» 1924 р., а потім помандрували до Брно та інших міст Першої Чехословацької республіки. Там частина експонатів була передана у місцеві етнографічні музеї, а залишок колекції повернувся до Ужгорода[1].

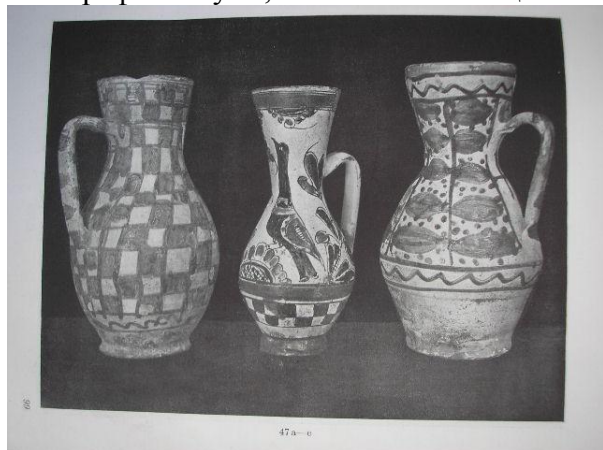

Фото 8. Глечики з ілюстрованого видання 1925 р.

Фото 9. Глечики з фондів ЗОКМ ім. Т. Легоцького
(фото 8-9 Р.Пилип)

Увагу науковців привернув один глечик, що був опублікований С. Маковським. Але відповідно до інвентарного номеру, запису в інвентарній книзі та інвентарній картці цей музейний предмет був отриманий з Дніпропетровського музею. Виникає безліч запитань до цього предмету та, особливо, до музейників 1940-1950-х рр. Чи може глечик з Дніпропетровського музею опинитися у публікації автентичних предметів народного мистецтва Підкарпатської Русі першої чверті ХХ ст.? Чи можливо, що працівники музею зумисно сфальшували інвентарний номер? Якщо це фальшування то коли воно відбулося – у 40-50-х рр. ХХ ст. чи в наші дні? Чи можливо щоб це була банальна помилка і глечик з Дніпропетровського музею знаходиться десь у фондах під іншим інвентарним номером? Чи, можливо, глечик з Дніпропетровського музею банально розбився і його замінили на ще не описаний глечик, що просто знаходився у фондах в ящиках з іншими експонатами з «фондів музею 1937 р.»[4].

Фото 10. Глечик з фондів ЗОКМ ім. Т. Легоцького

Фото 11. Денце глечика з інвентарним номером
(фото 10-11 Р.Пилип)

На цьому заплутана історія не завершується, адже саме цей музейний предмет під номером Е-649 був отриманий музеєм у 1952 р. і описаний у 1953 р.[5]. Але інші експонати з «фондів музею з 1937 р.» були прийняті на зберігання у 1948 р. Інвентарні картки на перші 200 номерів у фондах відсутні, а всі інші інвентарні картки з прийнятими на зберігання предметами у 1948 р. заповнені на бланках інвентарних карток надрукованих у 1977 р.[6].

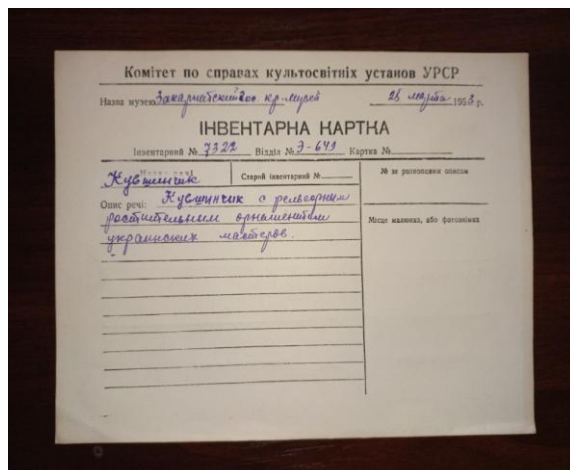

Фото 12. Інвентарна картка (лице)

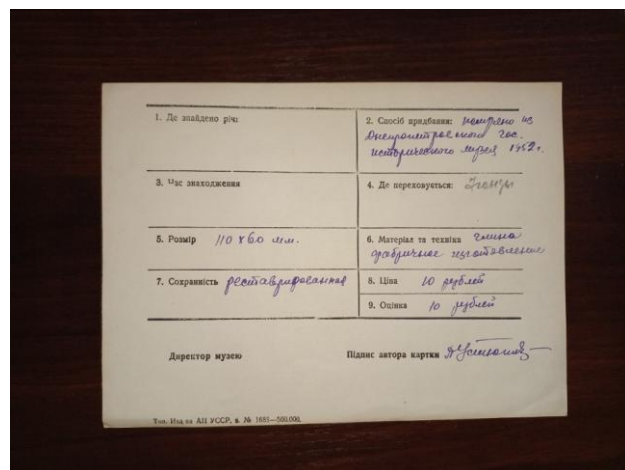

Фото 13. Інвентарна картка (зворот)
(фото12-13 Д.Штерр)

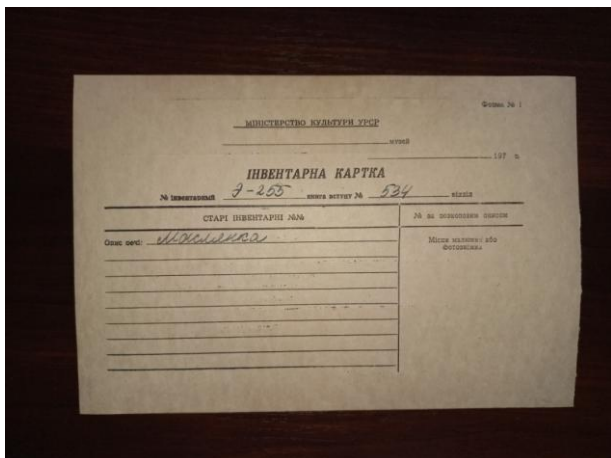

Фото 14. Інвентарна картка 1977 р. (лице)

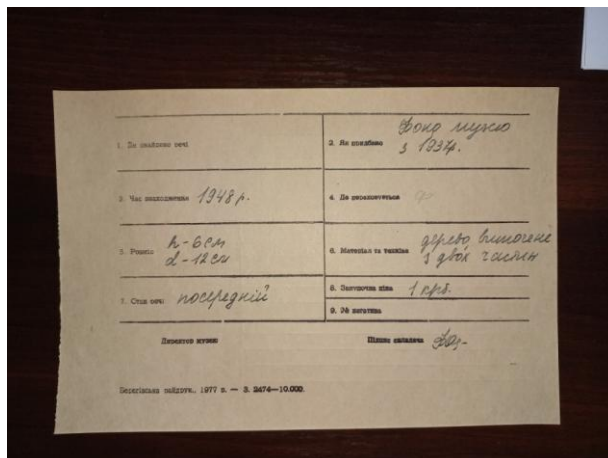

Фото 15. Інвентарна картка 1977 р. (зворот)

(фото14-15 Д.Штерр)

Працюючи у фондах музею науковці не завжди можуть опиратися на дані інвентарних книг, вважати за достовірне джерело інвентарні картки. Тільки власний багаж знань та досвід уможливають для спеціалістів пошуки істини, адже неправильні описи, свідоме чи не свідоме фальшування, розпорошення колекцій, знищення попередніх напрацювань – це вагома перешкода у роботі як науковця-дослідника, так і музейного працівника. І якщо за радянського тоталітаризму таке нехлюйство ще можна було виправдати вказівками згори – знищити і перемішати все національне, аби створити єдину радянську людину без знання нею своєї культури та мови, то в незалежній Україні – це злочинне недбальство може вилитися у втрату української ідентичності. Музейний предмет живий тоді коли ми знаємо його правильну назву, час побутування, кому він належав, які функції виконував, вміємо його «прочитати» і задати цьому безцінному джерелу правильні запитання, аби воно почало «говорити» з нами і розповідати власну історію. Інакше просто дуже стара річ залишається дуже старою річчю для якої немає різниці де доживати свого віку – на горищі, у фондосховищі чи в експозиції. Цінуймо і шануймо власну культуру, що є яскравим маркером нашої етноідентичності.

1. [Закарпатський обласний краєзнавчий музей імені Тиводара Легоцького: Традиційна жіноча сорочка Тур'янської долини \(з фондів зібрань ЗОКМ ім. Т. Легоцького; з публікації С. Маковського\) \(zkmuseum.com\)](http://zkmuseum.com)
2. Маковський С. Народное искусство Подкарпатской Руси. –Прага: Пламя, 1925. – 161 с.
3. Народне мистецтво Карпат / альбом ілюстр. С. К. Маковський ; передм. М. Р. Селівачов ; упоряд. О. О. Савчук. — Харків : Видавець Олександр Савчук, 2019. — 128 с., 110 табл. іл.
4. ЗОКМ ім. Т. Легоцького. Інвентарна книга №1 групи зберігання «Етнографія».
5. ЗОКМ ім. Т. Легоцького. Інвентарна картка Е-649.
6. ЗОКМ ім. Т. Легоцького. Інвентарна картка Е-255.

СЕКЦІЯ 3. СУЧАСНІ ДОСЯГНЕННЯ СВІТОВОЇ МУЗЕОЛОГІЇ

УДК [378.091.33 – 027.22:069:904]:378.4

МІЛАШОВСЬКА О.І.
доктор економічних наук, професор,
Мукачівський державний університет
м. Мукачево

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>